

Szószék–Úrasztala

Dr. SZABÓ ÁRPÁD

A SZERETET EGYSÉGE*

Ef 4,1-7

A kereszténységen végighúzódik egy látszólagos nagy ellentmondás. Kezdetől fogva mindig hangsúlyozta az egyház egységét és egyetemességét, s ugyanakkor minden korszak minden erejét arra fordította, hogy az egyes részegyházak tanait élesen szembeállítsa a többiekkel. Minden hitvallás alap-tétele az egyház egysége, és minden hitvallás azért jött létre, hogy a különbségeket megállapítsa.

És ez nemcsak elméleti jelenség. Ez az ellentmondás a gyakorlati életben is érvényesült. De nemcsak az egyházak egymással vívott harcaiban, hanem az egyes egyházakon belül, az egy hitet vallók nézet- és érdekkülönbségei feszültségében is.

Ma ez a kérdés egyházi életünk középpontjában áll mind külső, mind belső vonatkozásában, és nem a múlt eseményei vagy a jelen küzdelmei, hanem lelki életünk nagy törvényei teszik ezt aktuálissá. Keressük rá a megoldást, amelyet programunkul is megjelölünk e tétel alapján: Egység a különbségben.

Tény az, hogy az egyetemes keresztény egyház sokféle történelmi egyházra és új felekezetekre vagy szektákra oszolva áll előttünk. Ezen sokan síránkoznak, de kevesen keresik ennek magyarázatát. A sokféle egyháznak oka először az, hogy az egységes és örök kijelentést egyének, csoportok és korszakok részszerint és különböző módon fogták fel. Egyik ezt, a másik azt a vonást ragadja meg és teszi hitvallása alap gondolatává. Ez azért van, mert Isten különböző alkattal teremtette a lelkeket, és azokat különböző mértékkel elégíti ki. Éppen ezért maga a tény, hogy sokféle egyház van, magában véve nem rossz, sőt jó, mert ezzel a keresztény élet gazdagsága bomlik ki, s az ősi egyszerűségekből nagyszerű változatosság lesz. Minden magasabb rendű élet összetettebb és bonyolultabb, s az emberi társadalom fejlődése hozta magával, hogy fajokra, nyelvekre és nemzetekre tagolódjék. Az egyhitű, egynyelvű, egyszínű és egykultúrájú emberiség ma már a nagy integrálódási törekvésekben sem képzelhető el, mert csak üres elvonatkoztatásban létezhetnék. Az élet alaptörvénye, hogy a különbségek irányába halad, s éppen e különbségek összjátékát nevezzük történelemnek. Minden új osztódás jogosult volt, amelyet

* Elhangzott 1997. március 8-án a püspök beiktatási istentiszteleten

a régi nem tudott feleslegessé tenni, ha új színt, új történelmi értéket hozott a kereszténység életébe, más szóval, ha a hitnek, mint Isten ajándékának a kényszerűségéből származott.

Nem is ott a baj, hogy ezek a különbségek megvannak, hanem ott, hogy igen gyakran szembe állanak, megtagadják egymást s harcot vívnak egymással. Ebből azonban semmiképpen sem vonható le az a következtetés, hogy a kereszténységnek bármely alakulata egyformán jó és igaz. Sőt, ennek éppen az ellenkezője áll: a hit természeténél fogva a kereszténység ereje éppen ezeknek a különbségeknek a tudatában lüktet. Ez magában foglalja a lelkiismereti szabadság gondolatát is. Most nem hivatkozom az 1568-as tordai országgyűlés jól ismert határozatára, hanem korunk egyik példáját említem fel, mint jellemzőt, a II. Vatikáni zsinat határozatának megfogalmazásában: Minden embernek joga van arra, hogy vallási meggyőződését maga alakítsa ki, vallásosságát szabadon gyakorolja. Kényszeríteni senkit sem szabad, mert „az igazságnak saját erejével kell hatnia.”

Természetesen nem lehet valaki igazán keresztény, aki egyik felekezethez sem tartozik, mivel a hit természeténél fogva valamelyik típust abszolút igazságnak kell elfogadnunk, mert az a hit, amelyik nem hisz a maga abszolút igazságában, többé nem hit, legfennebb válogató kételkedés. Tehát valamelyik történelmi alakulathoz tartoznunk kell, hogy igazán és erősen keresztények legyünk s megélhessük vallásos meggyőződésünket. A kereszténység egy sokajtós szentélyhez hasonlít, amelyen minden egyház vagy felekezet egy ajtó, de csak az léphet be a szentélybe, aki az egyik ajtót az egyedül lehetséges útnak tartja.

Tehát csak az lehet keresztény, aki az egyik utat, az egyik módszert magára nézve üdvözítőnek és kizárólagosnak tartja. Én azért vagyok unitárius, mert rám nézve ez az egyetlen út és mód arra, hogy Istenre találhassak és Ő is megtalálhasson engem. Ha református, evangélikus vagy katolikus volnék, ugyanezt mondanám, és meggyőződéseim, hogy magukra nézve ugyanezt mondják. Istent nem lehet felekezeti jelzőkkel illetni, mint ahogy Jézus Krisztus sem protestáns, katolikus vagy ortodox. De én kell, hogy valamelyik legyenek a sok közül, valamelyikhez tartozzam, mert különben nem találom meg Istent s a hozzá vezető jézusi utat.

Az élet tanulsága tehát ez: a történelmi egyház kialakította különbségekben ismerem meg és ragadom meg a történelemfeletti Istent, mert számomra ez nemcsak az élet, hanem maga az örökélet. Ahogyan a jánosi evangélium bizonyossága szól: „Az pedig az örökélet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit elküldtél, a Jézus Krisztust.” A különbségek útján érkezhetünk meg Istenhez, de feltétlenül oda kell érkeznem. Ez az út a történelem útja, amely új távlatokat nyit meg előttünk.

Ha mi ezen az úton csakugyan megérkezünk, meg kell látnunk, hogy bár sok egyház, felekezet, szekta van, de Isten csak egy van, minthogy Jézus is csak egy van. Ennélfogva mindenki, akiben ez a távlat megnyílik, egy láthatatlan lelki társaságot alkot, amely áthúzódik múlton, jelenen és jövőn, mert örökkévaló. Textusunk Pál megfogalmazásában testnek nevezi, lelki testnek ezt a társaságot, amelynek egységes és uralkodó szelleme: Istennek a Lel-

ke, más szóval ez: a Lélek egyháza. Ez a kereszténység nagy lelki öröksége, amelynek mindenki részese lehet, tekintet nélkül arra, hogy milyen egyháznak a tagja, mert Isten maga hívott és hív el minden embert. Az elhívás lényege az, hogy a lélek megismeri az elhívó Istent és engedelmeskedik neki. Az már más kérdés, milyennek ismerem részleteiben Istent és az Ő művét, más kérdés az is, hogyan engedelmeskedem neki; a földolog az, hogy megismerjem és engedelmeskedjem. Van tehát a hitnek mindenütt azonos vonása, amint van a nyelvnek, a művészetnek, a munkának, az erkölcsnek, minden alapvető emberi tevékenységnek. Sőt, tovább mehetünk és megállapíthatjuk, hogy ennek az egyetemes hitnek, ennek a láthatatlan közösségnek, a Lélek egyházának, annak az egységes munkának, amelyet Isten lelke végez bennünk és az egyházban, van egy láthatatlan, de mégis láthatóvá váló jele, a jézusi tanítványosság és életvitel ismertetője: a szeretet. Az a szeretet, amely a mindennek felette levő Isten, a mi Atyánk örök lényege s Ő „mindenek által és mindannyiunkban munkálkodik.”

Mi tehát ez az egység? Az, ami isteni tartalom a különbségekben. Az, amit minden különbség magyaráz, rendszerez és amelynek módszereit írja elő. Akkor vagyok én jó unitárius, ha minél inkább hiszek Jézusban, hogy ő számunkra „az út, igazság és élet”, ha minél mélyebben belegyökerezem az egy és örök Isten szeretetébe, minél inkább részese vagyok az elhívás reménységének, amely az örökélet hordozója. Ugyanez áll minden keresztény egyházra.

Mindenikünknek az a legfőbb érdeke és kötelessége, hogy minél több jézusi életet sugározzék. Mindig akkor újul meg, amikor minden mással szemben elfogadja ezt az életet: a szeretet életét. Minden egyháznak a múltban gyökerező különbségek felett látnia kell a jövő felé mutató nagy egységet: a látható különbségek felett meg kell ragadnia a láthatatlan egységet.

A különbség a múlt törvénye, az egység a jövő útja és reménysége. Mi marad a jelennek? Az apostol ezt is megmutatja: „igyekszetek megtartani a lélek egységét a békességnek kötelében, teljes alázatossággal, hosszútűréssel és szelídséggel, elszenvedvén egymást a szeretetben.”

Mi a békességnek a kötele? Jogi formájában alapvető társadalmi törvény, amelyet százados küzdelmek vívtak ki, hogy az igazság és méltányosság elve érvényesüljön benne. Ez a törvény egyenlőséget és viszonyosságot állapít meg a különböző felekezetek között és ezzel minden egyházat függetlenít a világtól, azokat saját belső erejükre utalja, és biztosítja nekik a szabad fejlődés lehetőségét, azaz megadja a módot rá, hogy egyenlő feltételek mellett minden felekezet kifejthesse a maga erkölcsi és szellemi erejét. Ahol nincsenek meg ezek a törvények, ott ki kell vívni, mert ez az isteni elhívás értelme. Ahol megvannak ezek a törvények, mint ma már minden szabad államban, meg kell tartani azokat, mert nemcsak a közösségi lét, de az emberi lélek méltósága és Isten nevének becsülete forog kockán, ha e törvényeket megrontani engedjük.

De a törvények felett még el kell érnünk egy magasabb fokra, amikor már nem jogi parancsok, hanem a hívő ember jézusi lelkülete teremti meg a békességet. Ehhez azonban csak szelídség, hosszútűrés és alázatosság útján érkezhetünk el, ha készek vagyunk elszenvedni egymást a szeretetben. Nem

lehet mások árán egyedül élni, el kell szenvednünk egymást: nemcsak tudomásul venni, hogy más is van a világon, hanem örülni annak, hogy a másik van és hozzá segíteni élete kiteljesedéséhez a szeretetben. Mert „nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja az ő barátaiért.”

Jézus barátainak nevezte tanítványait, s így általa egymás barátaivá lehettek, éppen a szeretet áldozatának megtapasztalása által. Remélni szeretnénk, hogy minket, késői tanítványokat, mai egyházakat is érdemesít erre az elnevezésre. Mert ő az az élő egység, amelyből minden különbség táplálkozik, de amelyben a különbség földi ereje elvész, csak az marad meg belőle, ami isteni: az egyéniség szabadsága és az örök szeretet.

Ezt az egységet: a szeretetben egymásra talált egyházak testvériségét munkálta és szolgálta egyházunk megalapítása óta. A ma feladata sem lehet más, hiszen ez a jövő útja. Nem a hit egysége, hanem a szeretet közössége. Ezt munkálja bennünk a mi egy Istenünk, a mindeneknek Atyja, ezért erre tesszük fel életünket és szolgálatunkat. Ámen.

SZABÓ ZOLTÁN

ÁBRAHÁM ALKUJA

1Móz 18,32

Pünkösöd ünnepének eseményei kizárólag az Újszövetséghez kapcsolódnak. Lukács evangélista - a reá jellemző - részletességgel, pontossággal és szemléletességgel örökítette meg az eseményeket. Olvasva a tudósítást, magunk elé tudjuk képzelni az apostolokat, akik „egyakarattal együtt valának”, halljuk a „sebesen zúgó szélnek zendülését”, látjuk a „kettős tüzes nyelveket”, látjuk a tömeget, amely egybegyűlve figyel valamire, vár valamit, a szót, amely elhagyja az apostolok ajkát. Fölmagasodik előttünk Péter alakja, aki prédikálni kezd, mert érzi, hogy ezt kell tegye. Körülnéz és látja az összegyűlt sokaságot, eszébe jut a régen hallott felhívás: „Amit néktek a sötétben mondom, a világosságban mondjátok; és amit fülbe sűgva hallotok, a háztetőkről hirdessétek.” (Mt 10,27). Felismeri és cselekedettel igazolja, hogy ez a hívás számára kötelesség. Meglátja az embereket, akik várják, akik igénylik, akiknek szükségük van szavaira, tanítására, az evangéliumra. Szükségük van a biztatásra, a bátorításra, a reménységre, arra, hogy valaki célt, értelmet adjon életüknek és összefogja őket, felelősséggel, egy közösségbe, amelyben érezhetik, hogy nincsenek egyedül, hogy nem számkivetettek, hanem mellettük van az embertárs, a felebarát, aki figyel rájuk, aki felelősséget érez irántuk. Péter lelkében megmozdul a felelősségtudat, felismeri és megérti, hogy az evangélium, a Jézus tanítása azért jutott az ő birtokába, hogy átadja azt! Talán újra zeng fülében a tanítás: „Ti vagytok a világ világossága. Nem rejtethetik el a hegyen épített város. Gyertyát sem azért gyűjtanak, hogy a véka alá, hanem hogy a gyertyatartóba tegyék és fénylik mindazoknak, akik a házban vannak.” (Mt 5,14-15). A tüzes nyelvek lángra lobbantják a lelke mélyén szunnyadó parazsat. Felismeri: